

Մ Ե Ն Տ Ո Ր

ՄԵՃՄՈՒԱՅԸ ՄԵՊԱՀԻՍԻ ՄԻՒՅԻՏԷ

Պրինցի սէնէ, 1886 Օգոստոս 15 Նովեմբ 16

Մ Ե Մ Ն Ո Ւ Ն Ի Յ Է Թ

Թողաթտա մուգիմ Գեր. Մամբրէ վարդապետ Բզնունի վէ Գ. Սէֆէրեան վէ Գ. Փասպանեան էֆէնտիլէր հազարաթընըն Մէճմուամըզ հազգընտա իզհար պուեուրտուգլարը հիւանի թէվէճճիւհտէն տօլանը արզը մէմնունիյէթլէ պէրապէր՝ Սէֆէրեան էֆէնտի թարաֆընտան մահէլլի մէզքիւր Ներսէսեան մէքթէպինէ վէ Փասպանեան էֆէնտի թարաֆընտան՝ վարդուհեան մէքթէպինէ պիրէր նիւսիէ Մենսոր իհտա գըլընտըլընը, վէ շէհրի մէզքիւր վէքիլիմիզ Գ. Ֆէրհատեան էֆէնտի հիմէթիյլէ տալի խայըրիազ պիր զաթ թարաֆընտան 1 ատէտ Օսմ. լիրասը իանէ օլունտուղունու մա'էթթէշէքքիւր իլան էտէրիզ:

Բէզալիք ըիսալէմիզին ինթիշար վէ իլթիֆաթ պուլմասը խուսուսունտա Սղեդդտէ Մովսէս էֆ. Փանոսեան վէ Մէրսինտէ կարապետ էֆ. Գօնտուրաճեան թարաֆլարընտան իպրազ պույրուլան հիմէթլէր տալի՝ շանանը մէմնունիյէթի ալէնիյէ տիրէր:

Մ Ի Ի Ք Ե Ա Թ Է Պ Ա Թ

Իսթանպոլ, 1 Օգոստոս 1886

ՄԻԼՏԻՐԻՄ ՄԵՆՏՈՐ

Պիրինճի մէքթուպումտա կիւեա փայլթաթըմըզը պալայը էֆլաքէ թէրֆի՝ վէ կիւզէլիմ շէհրինդի տէ — հաշա քի — թահքիրամիզ թա՛պիրլէր իլէ թէնզիլ էթ-միշիմ կիպի թասավվուր վէրտիյիմ իշին՝ պու քէրրէ գալէմիմ թէրէտտիւտէ հարէքէթ էտիեօր:

Շիմտի քէնտի տաթի թէսլիմ էտէրիմ քի, մագսա-տըմտան պիսապէր պուլունան հէր Այնթապլընըն տա-թի՝ մէքթուպու մէգքիւրումուն միւթալաասընը միւ-թէագգըպ եիւզիւնիւ էքշիտէրէք ըիսալէյի պէր թա-րաֆ էտէճէյի գարինի ագլ սըր:

— «Շէհրիմիզէ պէօյլէ մաղրուրճասընա պիրնազար իհալէ, հատիգայը մէարիֆիմիզին նէրկիսի նէվլատը օ-լան Մեմսորումուզուն զուհուրունու մուախէզէ վէ պիր թագըմ սաֆսաթալար իլէ սահիֆէլէրի իշլալ վէ վագ-թըմըզը իֆատէ էտէն նազարի տէտիքլէրի օլ խօտպին քիմ օլուեօր քի իսթանպուլուն թէվարիսի մաղիյէսինէ վէ հասինաթը թապիլյէսինէ սէնալէր օգուեօր տա, եիլիեաթը ահվալընա կէլինճէ այնի պասիրէթինի պիր նիգապը զաֆլէթ իլէ մուղլագ գըլըեօր:»

Հագգըմտա ըիայէթլու գարի՛լէրինիզ թարաֆընտան պէլքի իշթէ պու կիպի թէշէքքիլէր էտիլտիյինէ միւթէ-էստիֆիմ, չունքի պէն՝ Գառառացիլէրէ եան կէօզ իլէ պագան Իսթանպուլուլարտան տէյիլ իմ, հաթթա Մէճ-

մուանըզըն սիւթունլարընը քիւշատէ էտէպիւսէնիզ՝ Իսթանպօլումուզ հագգընտա թաշրա հայլարըմըզըն ումումէն ֆարգընա վարամատըզը պիր չօգ, հագիգաթ՝լարտա զահիրէ չը գարապիլիրիմ, ամմա, թալի'ի մա'քիւսիմէ պագ քի, պէն հէր շէյի սէօյլէյէն պիր քէսիւնիւմ իքէն՝ սիզ, եւ զաաֆընըզտան եախօտ զէքեանըզտան նաշի, գալէմինիզի շօլ մա'հուտ Պրոկուստոն եաթաղընա կէօրէ քէսիպ պիշմէք մէսլէքի սալիքլէրինտէն սինիզ:

Պինսէն ալէյհ, էյէր պէնտէն Իսթանպօլ հապատիսինէ միւնթազըր օլուրսանըզ, Ասիթանէմիզին թարիխ ու մէվզի'ի վէ ազամէթ ու էհէմմիյէթի հագգընտա էթտիլիմ կիպի հիւսնի շէհատէթ մէ՝ մուլինտէ պուլունմաւընըզ:

Ջահիրպինլէրի սէօզիւմ եօգտուր, ֆագաթ էյէր տիգգաթ տիւրպինի, ատալէթ միզանը վէ վիճտան շէրաաթը իլէ էթրաֆը պիր տէվր էթսէմ վա'ր եա, պէնի Սոկրատ կիպի մահքէմէյէ շէքսիլէր, ճիօրտանօ-Պըրիւնօ կիպի աթէշէ աթաալար վէ Ղալիլէ կիպի 'իտամահիւքմ էթսէլէր, եինէ տուտագլար ալթընտան մըրըրտաեաճագ չօգ շէյլէրիմ վար տըր: E pur si muove!...

Շու ասըը մէարիֆհասրտա, մէտէնիյէթ թէսմիյէ օլունան վէ Ժ. Ժ. Բուսօնուսն տէտիյի կիպի ճինսի պէշէրի պիթթէտրիճ տիւշարը մէզէլլէթ էաէն օլ նարը քեազիպ սայէսինտէ, էճտատըմըզըն՝ թարիխլէրտէ մանղուր վէ էլսինէի նաստա մէշհուր սէխավէթի, Իսթիգամէթի վէ պիլ ճիւմէ ֆազիլէթի հէման հէման մահվ օլմուշ, Խալիսէթ՝ Խէյեալէթ գալմըշ, չարշուտա վէ փաղարտա, թէշրիֆաթ տա վէ թա'զիմաթտա, թէհնիեաթտա վէ թա'զիեաթտա, Իպատէթտէ վէ 'իթիգատտէ

պիր ըրեա հիւքմ էթմիշ, հէր քէս նիւմայիշփէրէսթիք
իլլէթինէ տիւշար օլմուշ, վէ հէր ճիհէթի ֆրէնք քուք-
լասը կիպի հարէքէթ էտէն ճօվիմօլար, տուտու գու-
շու կիպի թէքէլիւմ էտէն միւսառնալար, ֆէյլօսօֆլուգ
թապլայան Զօյիլլէր, ուֆաճըգ տաղլարը խալգ էտէն
Միւրմիդոնլար վէ եիւքսէքտէն ուշան իկարոսլար իս-
թի'ապ էթմիշ տիր:

Վազթիլլէ Տիօթէն (Դիոգլինէս)՝ քէնտի հալլէրինի
ֆէրամուշ իլէ Ոգիսեւսին սէրկիւզէշթլէրինի միւթա-
լաա էթտիքլէրի իշին՝ դալէմ սահիպլէրինէ, ույղուն-
սուզ թապիաթլարընըն ահէնկինէ նազար դըմայրպտա
քէմանշէլլէրինէ տիւզէն վէրտիքլէրի իշին՝ սազէնտէլէ-
րէ, մէսայիլի տիւնիսէվիլլէլլէրինէ պիլմէյիպ տէ էճսա-
մը ֆէլէքիյէյէ շաշա գալարդլարը իշին՝ ալիմէրէ, վէ
հագիգաթըն պիլ ֆիլ իճրասընտան աճիզ օլուպտա
թաստիգ վէ թահսինինէ իտման էթտիքլէրի իշին՝ խա-
թիպլէրէ կիւլէր իմիշ:

Ահ. գալպի գալինէ, ամէլի էմէլինէ վէ տէրունի
տիրունինէ միւթապըգ ատէմ արամագ իշին պունտան
2200 սէնէ էվվէլ՝ վազթը նիհարտէ ֆէնէր իլէ տօլա-
շան պու ֆէյլէսօֆ՝ թամ պու կիւն շէհրիմիզէ կէլէ
վէ դէմանըմըզըն էլէքթրիք զիեասընը պա էլինէ ալտա,
աճէպա նայիլի մագսուտ օլմուր մու իտի օլա...

Պինապլէրին, Սիզ քէնալինիլ իսթիտլալ էտէպիլիրսի-
նիլ քի ինթիխապ վէ իմթիեազը Տիօթէնին ֆէնէրիլլէ
պիլլէ միւշքիլ վէ մէշքիւք օլան Ատէմի, պիզ կիպի միւպ-
թէլայը մէվթ հագիլլէր՝ շու գատար միւլթէլիֆ մաս-
քէլէր վէ միւլլէվվէն փէրտէլէր արգասընտան նաւըլ
թէֆրիք էտէպիլէճէյիլ:

Շիմտիլէրտէ, ֆազիլէտ պիլլէ ասըլ մէզիլլէթինտէն

միւսները մէկէ մէկ հարեթին ինթիֆա՝ վէ իրթիֆա՝ ընա սանա՛ի պիր վասըթա կիպի օլմուշ տուր՝

Պագ, Լա Բօշֆուդօ նէ տէմիշ,

«Պիզիմ ֆաղիլէթ իթիպար էթաիյիմիզ չէյ՝ էքսէրի-
եա թալի՛իմիզին եախոտ մա՛րիֆէթիմիզին թէրթիպ է-
տէպիլտիյի միւսթէլիֆ մէնաֆի՛ վէ մուամէլաթըն մէճ-
մու՛ի տիր, վէ էրքէքէրին չէճի՛ վէ գաաւընլարըն ա՛ֆիֆ
օլմալարը՝ հէր վագըթ չէճա՛աթ վէ ՚իֆֆէթ իլէ տէյիլ
տիր.....»

Պէօլէ իսէ պիզիմ սիյիյիզէլէրին ճալիպ ճիւլալը
սայէսինտէ էքմէյիտ պիշմէքտէն տահա զօլայնէ՞ վար:
Պուտա պիր ֆէնն տէյիլ մի քի, թամա՛քեար օլուպ՝ էհ-
լի իտարէ, միւսրիֆ օլուպ՝ միւտէպպիր, հիյէքեար օ-
լուպ՝ տիբլօմաթ, միւթէասսիպ օլուպ՝ միւթէտէյեին,
միւնքիր օլուպ՝ միւնէվիէր, մուաննիտ օլուպ՝ սապիթ
գատէմ, միւթէքէպպիր օլուպ՝ ալիճէնապ, նամէրտ օ-
լուպ՝ տիրայէթլի, վէլ հասըլ ֆասըգ վէ ֆասիտ պիր
քիսնէ օլուպ՝ պէյն էն նաս ֆագիլ վէ սէլիմ պիր զաթ
կիպի մա՛րուֆ վէ միւթէպէր օլալմ:

Ամմա, ֆէննի մէզքիւրու անճագ պիզէ միւնհասըր
պիր քէրամէթ զանն էթմէյինիզ, չունքի ծնլարը՝ միւ-
թէմէտտին վէ միւնէվիէր պիլտիյիմիզ Ղարպ միլլէթ-
լէրինաէն թէվարուս էթմէքաէյիզ, հալ պու քի նէնէ-
լէրիմիզին գավլինճէ պէրէքէթ վար ըսա օ՝ տա սիզին
թարաֆլարընըլտա գալտը, մասէմ քի զարպիուն հէր
չէյտէ օլտուղու կիպի ֆէսասը ախլագ ճիհէթինտէ տա-
խի աէրէճէի սէմթ իւր լասէ վիւսուլ պուլտուգլարըն-
տան՝ պիթթապ՝ պիզիմտէ պու թէէսիրտէն պէրի գա-
լամայաճաղըմը՝ վարէսիթէի չէքք ու կիւման տըր, վէ
նասըլ քի Գուրունը գատիմէտէ Շարգիունուն էհալիի

քէսիրէ իլէ մէսքիւն վէ ասայիչ ու շանիմէթլէ մէմու-
կարքեդոն, Բալմիրա, Թատմոր, Նինուէ վէ Պապիւն
կիպի պէլտէլէրի՝ սիւքքեանընըն սէֆահէթ ու ֆէզա-
հէթի եիւզիւնտէն խարապ ու եէպապ օլմուշլար իսէ՝
շիմտիքի ազամէթ վէ տալաթ մէքքէզլէրի պուլունան
Փարիս, Լօնտրա, Պէրլին վէ Նիւ-Եօրք միսիլու շէհրլէրի
տախի էպէտմիւտտէթլիք իմթիեազը իլէ միւմթազ օլ-
մայուա՝ պէլքի պիր վազըլթ սօնրա իսքեանտէն խալի
վէ 'իմարտէն 'արի գալաճադլար վէ օնլարըն ասարը
իւզլէրինէ էսրարլը պիր սիւքիւնէթ հիւքմ էտէճէք տիր։
Պազալըմ այինէի տէվէրան նէ կէօսթէրիր։

* * *

Մէքթուպումուն ինթիհատընա կէլտիմ, ամմա գա-
րիուսունուզուն մէրագընը թահա թէսքին էտէմէտիք-
տէն մա'տէ, պէլքիտէ թէզեիտ էլլէտիմ։

Էվայիլտէն պէրու միւրայի վէ միւտահին հէրիֆլէ-
րին հէր քէս նէզտինտէ քէսպի 'իթիպարլէ մէրզուպ վէ
մա'մուր, վէ խաթաեայը պէշէրի թէվպիի վէ թա'զիլէ
միւթէճասըր պուլունան հագգ վէ ատլ միւնատիլէրի-
նին իսէ ինտ էլ ումում հիւսնի թէվէճհիւհտէն մահրում
վէ մէհմուր օլտուղու՝ մէճհուլում տէյիլ տիր։

Արիստիդէս կիպի մահիր պիր գօմսնտանըն՝ սալթ
ասիչ վէ միւսքազիմ օլտուղու իչիւն՝ էսաֆիլի նաս
թարաֆընտան պիլէ թէպե'իտէ հիւքմ էտիլտիլի՝ եէնի
շէյ տէյիլ տիր։

Պապալարըմըզըն «Տօղլու սէօլլէյէնին պաշը տէլիք
օլուր» տարպը միսալը՝ պօշ սէօլ տէյիլ տիր։

Օլ վէճհ իլէ, թահրիրաթըմը գրաաթա ըազպէթ
պուեուրան զէվաթը քիրամտան պաազըսընըն՝ թահսին

վէ պէլքի եքսերիսիննտէ՝ թագպիհ զըմբնտա պէնի
սիւվալ էթմէլէրի տախի՝ թապիաթը մասլահաթտան
տըր։ Փագաթ պունա իհթիեաճ նէ տիր։

Լա Թէնզուր իշա մէն գաշ, պէշ ինզուր իշա մա-
գաշ։ Սէօյլէյէնէ պագմա, սէօյլէտիյինէ պագ։

ՆԱԶԱՐԻ

ԻԼՄԻ ՍԵՐՎԷԹ

ՍԷՖԻԼ ՌԻՔԱՐՏՈՍՈՒՆ ԻԼՄԻ

Ե Ա Խ Օ Տ

ՋԷՆԱԻՆԼ ԹՅԻՆ ՊԱՐԻԳԻ (*)

(Օն սէքիզինճի ա՛սրըն մէշահիրի հիւքէմասընտան վէ
մէմալիքի միւթթէհիտէի Ամերիգա ճիւմհուրիյեէթինին
միւէսսիսլէրինտէն Պէնժամէն Ֆրագլէնին՝ պու սէր-
լէվհա իլէ նէշը էթմիշ օլտուղու էսէրտէն իգթիպասլէ
թէրճէմէ էթտիյիմիզ պաազը միւֆիտ նասիհաթլարըն
տէրճինի միւնասիպ կէօրմիւշիւզ։)

Իշտիզլիք՝ փաս կիպի տիր, չալըշմագտան զիեատէ
շիւրիւտիւր։

Իսթի՛մալտու օլան անախտար փարլագ օլուր։

Էօմրին գըլմէթինի պիլիքսէնիզ, վաթընըզը պօշա
կէշիլմէյինիք, չիւնքի էօմր տէնիլէն չէյ վագըթ տըր։

Ույումագտա օլան թիլքի թավուգ թութամազ։

Մէղարտա ույումագ իշիւն չօգ վագթըմըզ վար տըր։

Ջայ օլան վագըթ պիր տահա էլէ կէշմէզ։

(*) La science du bon homme Richard, ou le chemin de la fortune.

Թէնպէլ իջին հէր շէյ միւշկիւլ տիր, ղայրէթլի քիմնէ իջին հէր շէյ գօլայ տըր:

Սապահլայըն կէճ գալգան՝ պիւթին կին կէրիտէ գալըր, վէ իշէ պաշլահանա գատար կին ագշամ օլլըր:

Թէնպէլլիք օ գատար աղըր կիտէր քի՝ փագիլլիք արգառնտան թէզ եէթիշիր:

Իշլէրինիզի սիզ իւրի սիւրին, քի իշլէր սիզէ սիւրմէսինլէր:

Ագշամ էրքէն եաթըպ սապահլայըն էրքէն գալգամագ՝ ինսանա սըհէթ, սէրվէթ վէ ա՛գլ վէրիր:

Ղայրէթ՝ արզու իւէ օլմազ, Իւմիւտ իւէ եաշահան աճ գըլըր:

Պիր սէնաաթ սահիպի օլմագ՝ պիր չիֆթլլայէ մալիք օլմագտան էվլա տըր:

Աճըգ՝ չալըշգան առէմին գափուսունտան պագար, փագաթ իշերի կիրէմէզ:

Զէնկինլիք՝ իշկուզարըզ իւէ էլէ կէշէր, վէ Ալլահ չալըշանտան պիր շէյ էսիրկէմէզ:

Պիր պու կիւն՝ իքի եարդնտան էյի տիր:

Պու կինքի եափապլտիլինիզի եարընա պրագմայըն, էլլիք թագընմըշ օլան քէսի փարէ թութումազ:

Տամլա տամլա ագան սու՝ նիհայէթ թաշը աէլէր:

Իսթիրահաթա շահան օլմագ իսթէրսէնիզ, վագթընըզը էյի գուլանընըզ, Մատէւքի պիր տագիզէնին սահիպի աէյլիլինիզ՝ պիր սուսթը պօշունա թէլէֆ էթմէյինիզ:

Թէնպէլլիք ղայիլէ արթըրըր, վէ լաղըմ օլմատըզը վագըթ ըահաթըզ՝ տէրտ կէթիրիր:

Սէֆա տայիմա քէնտինտէն դաշանլարըն արգասընա տիւշէր:

Փամուգ էյիրէն զայրէթլի դարլ աւլա քէօմլէքսիզ գալմազ:

Պէն ինէքլէր վէ գոյունլար սահիպի օլտուժ օլալը հէր ատէժ պանա սէլամ վէրիեօր:

Սիզ տիւքեանլարընըզը հըֆզ էտին քի, տիւքեան տա սիզի հըֆզ էթսին:

Իչինիզի պիթիրմէք իսթ էրսէնիզ, պիզզաթ իւզէրինտէ պուլունուն, պիթմէսինի իսթէմէսէնիզ պաշգ ասընը կէօնտէրին:

Պիր ուսթանըն կէօզիւ՝ իքի էլինտէն զիեատէ իշ կէօրիւր:

Իհմալլիյէթ՝ ճիհալէթտէն զիեատէ զարար կէթիրիր:

Քէնտի իշլէրինի պիզզաթ պագան քիմսէ՝ հէր վադըթ գազանըր:

Պիր էքսէրին մըխլանմատըղընտան աթըն նալը աեադընտան տիւշէր, նալըն տիւշմէսիյլէ աթ զարար չէքէր, աթըն զարար չէքմէսիյլէ աթլը տախի միւթէզարուր օլուր, չիւնքի տիւշմէն արգատան եէթիչիր վէ թէլէֆ էտէր, վէ պու ճիւմլէսի՝ նալըն պիր մըխընա վագթընտա պագմամագ եիւզիւնտէն տիր:

Պիր ատէմին սօֆրասը նէ գատար չէն օլուր իսէ, վէֆաթընտա սանտուղու տա օ՝ գատար պօշ օլուր:

Գարըլարըն գահվէ վէ չայ իչմէք սէպէպիյլէ էյիրիպ աօգումայը պէր թարաֆի էթտիքլէրինտէն վէ էրքէքլէրին իշկիյէ տիւշիւպ պալթայը վէ չէքիճի էլտէն պրագալըզլարընտան պէրու չօդլարըն սէրվէթի թէլէֆ օլմագտա տըր:

Չէնկին օլմագ իսթէրսէնիզ սալթ գազանմայը էօյ-

րէնմէյին, գազանն ըստ զլամանն եօլունուտա պիլին։
Սբանեօլար Ամէրիգայը էլէ կէշիրէրէք սէրվէթ ար-
թըրամատըլար չիւնքի մէսարիֆլէրի քեարլարընտան զի-
եատէ իտի։

Ս Ը Հ Հ Ե Թ

Է Լ Պ Ի Ս Է

Աֆիյէթի պէտէնիյէ իւզէրինէ էլպիսէնին տախի չօգ
թէէսսիրի օլտուղունտան՝ օլ պապտէ տիգգաթ էթմէք
լաղըմ տըր։

Կէյինմէք իչիւն՝ էն էյի գումաշ եունտան եափըմըշ
օլան տըր, չիւնքի հէմ սըճագ թութար, հէմ չօգ տա-
եանըր, հէմ տէ վիճուտտան հասըլ օլան պուհարը վէ
թէրի չէքիպ տաիմա տէրիյի թէմիզ թութար։

Շէհրլէրտէ փամուզ մա՛մուլաթը տահա զիեատէ իս-
թի՛մալ օլունուր։

Անճագ պու իքիսինին հէր հանկըսը տա օլա՝ թէմիզէ
եայգանըպ թէզ թէզ թէպտիլ օլմաուր վաճիպ օլուր։

Եաղըն սըճագտան թէրլէտիկիմիզտէն՝ հէր կիւն չա-
մաշուր թէպտիլի իճապ էթսէ ըիզա կէօսթէրիրիզ, ֆա-
գաթ գըշըն տախի իհմալիյէթ էթմէյիպ՝ ագալլի 5-6
կիւնաէ պիր քէրրէ չամաշուրու թէպտիլ էթմէլի տիր։

Չօրապլար ճիւմլէսինտէ զիեատէ քիրլէնտիքլէրին-
տէն՝ ծնլարը տահա թէզ տէյիշմէլի տիր, խուսուսիլէ
եազ մէվսիմլինտէ, չօրապլարը՝ աեաղը գօգուտուպ խաշ-
լաեանա գատար կէյինմէմէլի տիր։

Չամաչուրլարն վէ պէզտէն մա՛մուլ պիլ ճիւմլէ Էս-
վապլարն չափուգ թէպտիլի սըհհէթէ մուվաֆըզ օլ-
տուգտան զայրի քէսէյէ տէքեարլը տըր, Ձիւնքի, պուն-
լար չօգ քիրլէնմէքսիզ եայգանսուգլարը հալտէ կէրէք
ազ մէսարիֆ թալէպ էտէրլէր վէ կէրէք չօգ տաեանըր-
լար, վէ զաթէնքիր՝ ասլընտան չիւրիւտիւճիւ պիր շէյ տիր:

Եազ գըշ՝ պէեազ էլպիսէ էյի տիր, չիւնքի պու ըննկ՝
եազըն սէրին վէ գըշըն սըճազ թութար, ֆազաթ պէ-
եազ էսվապլարն թէզ քիրլէնտիյի իչիւն՝ գըշըն գօեու
ըննքի էլպիսէ գուլլանմազ միւնասիպ օլուր:

Գըշըն՝ այնի էլպիսէ իլէ էվտէ աթէշին էօնիւնտէ
օթուրուպ տէրհալ սօղուգ հավաեա չըգմազ թէհլիքէլի
տիր, պու սէպէպտէն՝ խանէ տէրունինտէ խաֆիֆճէ կէ-
յինիպ՝ տիշարը չըգար իքէն պիր բալթօ, ապա, եախօտ
մէշլազ ալմազ լազըմ տըր:

Գըշըն գաթ գաթ լուպալար կիյինմէյիպ՝ անճազ
իւշիւմէյէճէք գառար վիճուտու հըֆզ էթմէլի տիր,
պունտան զիեատէսի մուգիրը օլապիլիր:

Չամաչուր՝ կիյինիլտիյի վազըթ եաշ վէ նէմօլմամալը
տըր, վէ կիճէ՝ կիւնտիւզլիւք էլպիսէ իլէ եաթմամալը
տըր:

Եաթաճազ վազըթ մախսուսի պիր կիճէշիֆ կիյ-
տիքտէն զայրի չամաչուրու պիլէ թէպտիլ էթմէք փէք
էյի օլուր, Պու սուրէթլէ, էլպիսէլէր հէմ թէմիզ հա-
վաեա մազհար օլուրլար հէմ չօգ տաեանըրլար:

Ագչամլայըն վէ սապահլայըն չըգաըըլան էսվապը
կիւզէլճէ սիւքիպ թէմիզլէտիքտէն սօնրա աչըզ պիր մա-
հալէ ասմազ իզթիզա էտէր:

Բուպալար, նէ զայէթ տար, նէտէ զայէթ կէնիշ օլ-
մալը տըրլար:

Ամէլէ թագըմը իշխան դուշապ իսթիմալը էյի պիր ատէթ տիր, լագին սըգը սըգը չէքիպ պաղլամապ ֆէնա տըր:

Գուշապ՝ տէյիլքի կէօքս քէմիքլէրի՝ իլլա գարըն իւղէրինէ վէ եալընըզ պիր իքի տէֆա սարըլարապ պաղլանմալը տըր:

Ֆէսլէրին տախի խաֆիֆ վէ կէնիշ օլմասը ֆայաէլի վէ մօտա խաթըր իշխան աեադլարըն տար գօնտուրալար իշինտէ էզիլէսի մազարըաթլը տըր:

Յ. Ա. Կ.

ՊԻՒՆՈՒՆ

ԹԷՆԱՍՈՒՊ Ի ԷՆՏԱՍ

Վիճուտի ինսանիտէ միւշահատէ օլունմագտա օլան թէնասիւպիւ էնտամ՝ մաթէմաթիգի հիտապլարա զիեա-տէսիյէ միւթէպադաթ էթմէքտէ տիր: Ինսանըն թէք-միլ գամէթի եանի պօյու՝ պիլա իսթիմնա աեադընըն ուզունլուզունուն ալթը գաթը տըր, վէ հէր հանկը պիր եօլ իլէ պու թէնասիւպտէն ինհիրաֆ՝ հիւսնիւ էնտամըն միւղայիրի տիր:

Եունանլար քէնտի ճիւմլէ սանէմլէրինի, թէնասիւպիւ էնտամ գաւլա՛խտինէ թաթպիգէն իմալ էտէրլէր իտի:

Չէհրէտէ, եա՛նի ալընտա, սաչըն պաշլատըզը հիւղտէն թադէնէնին նիայէթինէ գատար օլան գըմմըն ուզունլուզուն պիլէկ իլէ օրթա փարմաղըն ուճունա գա-տար օլան ուզունլուզա միւսաւլի օլարապ՝ պիւթիւն գա-մէթին օնտան պիրի գատար տըր:

Կէօքսիւն էնի իլէ՝ մէմէլէրտէն թա՝ պաշըն թէփէ-
սինէ դատար օլան ուզունլուգ միւսավի օլարագ՝ պու-
տախի պիւթիւն գամէթին տէօրթաէ պիրի գատար տըր՝
Կէօքսիւն եօգարըզի ուճունտան ալնտա սաշըն պաշլա-
տըղը մահալէտէք օլան ուզունլուգ՝ պիւթիւն վիճուտին
ուզունլուզունուն եհտիտէ պիրի գատար տըր՝ էյէր
չէհրէ սաշըն պաշլատըղը նօգթատան չէնէնին ուճու-
նատէք իւշ միւսավի գըսմլարա թագսիմ օլունուր իսէ՝
իւք խաթթը՝ քիփրիկլէրին պիրէշտիյի եհրտէն, վէ ի-
քինճիսի պուրուն տէլիլէրինին եանընտան կէչէր, նաֆ
եանի կէօպէք ատէմին վիճուտունուն օրթա նօգթասը
տըր, չէօյլէ քի արգաիւզէրինէ եաթըպ գօլլարընը կէր-
միշ օլան պիր քիմնէնին կէօպէյինի մէրքէզ ատտ էտէ-
րէք պիր տաիրէ լէսմ էտէճէք օլուր իսէք՝ օլ տաիրէ-
նին մուհիթի՝ էլլէրին վէ աեագլարըն ուճունտան կէչէր:

Սեագտան թա պաշըն թէփէսինէ գատար օլան ու-
զունլուգ, գօլլար կէրլտիյինաէ օլան ուզունլուղա միւ-
սավի աիր: Իշթէ պունլար թէնասիւպիւ էնտամըն թամմ
էօլլիւլէրի տիրլէր:

Մ Է Ճ Մ Ո Ւ Ս Յ Ը Վ Է Գ Ս Յ Ի

ՀՍ.ՅԿՍ.ՆՈՒՇԵՍՍ.Ն ԳԸԶ ՄԷՔԹԵՊԻ

Կէչէն սէնէ վարդանեան շիրքէթի խարէսինէ մու-
հավվէլ պուլունան պու մէրթէպին իմթիհան վէ թէվլիի
միւքեոֆաթ լէսմի՝ Յուլիս 17սինէ միւսատըֆ Հինդ-
շարթի կիւնիւ Ս. Եկեղեցի տէրունինտէ վէ թէշրիֆէ

րաղպէթ էտէն էրքէք վէ գատընտան իսկարէթ պիր ճէ-
միյէթ հուզուրունտա իճրա էտիլմիշ տիր:

Պու զիյնէթտէ շակիրտան՝ մուալլիմէլէրտէն Տիկ.
Մարիամ Տ. Ղազարեան վէ Օր. Հռիփսիմէ Միսիրեան
մա՛րիֆէթլէրկյլէ էրմէնիճէ, թարիխ, ճօղրափիա վէ հի-
սապ տէրսլէրինտէն իմթիան էտիլտիքտէն վէ պաազը
օրիորդլար թարաֆընտան էրմէնիճէ վէ թիւրքճէ կիւ-
զել նուլթզլար գրաաթ վէ էզպէրլէր իրատ վէ Հոգա-
բարձուլթիւն թարաֆընտան տախի միւքեաֆաթէն քի-
թապլար վէ սուրէթլէր թէվզի օլունտուգտան սօնրա՝
հազըրուն մէմնունիյէթլէ միւֆարազաթ էթմիշլէր տիր:

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ի ՏՐԱՊԻՁՈՆ

Ազգային վարժարաններու տարեկան հարցաքննութեանց
կողմանէ լրոց առատութեան եղանակն է: Այս լրերն եթէ
անկեղծութեամբ հաղորդուած են ժողովրդեան թէ՛ կեդրո-
նէն եւ թէ՛ գաւառներէն, ու թէ որ ուրախալի են, անտա-
րակոյս, կարեւորութեան կողմանէ ազգային լրոց կարգին
մէջ, առաջին ուշադրութեան արժանի եւ ցանկալի տեղին
կը գրաւեն:

Անոր համար ես ալ կը փութամ հաղորդել ձեզ Տրապիզո-
նի Մխիթարեանց վարժարանին քննութեանց մխիթարական
արդիւնքը. զի ներկայ էի: Ժողովուրդը փորձով գիտուն եւ
վստահ վեհետկոյ Մխիթարեանց ազգանուէր եւ արդիւնա-
ւէտ կրթութեանը վրայ զոր հայրական գորովով կըտան ա-
շակերտաց տեսական եւ գործնական ոճով միանգամայն, ի
վաղուց հետէ կը փափաքէր որ այս վարժարանը բացուէր ու-
րով ճողպալէր ազգի միայնիկ յոյսն ու մխիթարութիւնը ե-
զող պատանեկութիւնը այն օտարախորդ կրթութեանէն զոր
կառնէր գեթաղդարար, վերջին տարիներուս մէջ մանաւանդ,
յարեւմտից արտասահման թափող կարգ կարգ ճիզվիթ կղե-
րականաց կողմանէ, որոնց ներշնչումն, սակայն, սեպհական

աշխարհքն իսկ իւրեանց փնասառիթ դատած էր։ Օրհնեալ է Աստուած, շնորհիւ երկնից Տրապիզոն քաղաքը մեզ համար առ հասարակ այս վտանգէն ազատեցաւ, երբ, վերջնապէս, այս տարի Մարտի սկիզբը բացուեցաւ յիշեալ մեծակառոյց վարժարանը, եւ բոլոր Հայոցս հանուր սէրը եւ համակրութիւնը իրաւամբ վայելեց, որով անմիջապէս հարիւրաւոր աշակերտով ճոխացաւ։

Եւ քանի մը ամիսներ յետոյ, բաղդատումամբ այն փոքր ժամանակամիջոցին որով տղայք մեծ հոգածութեամբ պատրաստուած, կամ լաւ եւս ըսեմ, նոր օծում մը առած էին, շնորհիւ ի գործ ածեա ընտիր, ընտիր դասագրոց եւ դասատուաց յաջող արդեամբք քննութիւնք տեղի ունեցան ի ներկայութեան կառավարական պաշտօնէից ձեռնհաս քննիչներու եւ երկսեռ խումբն բազմութեան ի հայկաբանութեան, ի տաճկերէնի, ի ֆրանսէրէնի, եւ յիտալականին նոյնպէս եւ ի պատմութեան ազգաց եւ աշխարհաց, թուաբանութեան եւ այլոց կարեւոր ուսմանց եւ դպրութեանց, ինչպէս ի կրօնագիտութեան եւ այլն։ Այս դպրոցն, իւր ծրագրովն, երկու չրջանի բաժնուած է, մին նախնական, երկրորդն, լիկիոնական, առաջինը վեց, եւ երկրորդն հինգ տարուոյ չրջան։ Վեց տարուան վրայ, հննափին տղայն պիտի կարենայ ճակատը բաց չուկայն յաճախել իւր առօրեայ պիտոյքը ժամյառաջ յոգալու եւ ամէն կերպով դայն վճարելու չափ լաւ պատրաստուած։ Իսկ լիկիոնական չրջանն ալ, այսինքն տասներմէկ տարի ամբողջ շարունակողն, հանդերձ ընկալեալ վկայականով, առանց նորանոր քննութեանց ենթարկուելու կարող պիտի լինի ուրիշ բարձրագոյն ձեմարանաց եւ համալսարաններու աշակերտիլ։ Տրապիզոն քաղաքս ժամանակին ոգոյն եւ ազգային պիտոյից համաձայն այսքան ճոխ ծրագրով վարժարան մը չէր ունեցած մինչեւ այսօր։ Եյս ամենակարեւոր թերին լրացնելով, ի հարկ է, մեծագոյն բարիք մ'ալ պարգեւեցին քաղաքիս եւ ազգիս Միթիթարեանք, որոց անգլիանահատելի երախտիքը եւ օգուտը ուրանալ, ի բնէ, թէ որ կայ, չար մարդոց տրուած է միայն։ Իսկ մենք յանուն մարդկութեան եւ հայրենեաց (ինչպէս կըսէր ականաւոր Մահմետական գրագէտ մը որ, ներկայ էր այս քննութեանց) կը շնորհաւորեմք եւ եւ սրտանց շնորհակալ կը լինինք վարժատանս բարեջան դասաւիտաց եւ յատկապէս յոգնավաստակ Տեպտութեանն եւ բոլոր ուխտին մշակք բանաւոր արտին որ, այսպիսի ստոյգ օգուտներով գովելի յատկութիւններով անխնայ գիտէ օժտել բոլոր ազգն ընդունելով ապագային օրհնութիւնը եւ երախտագիտութիւնը։

Այս պարտականութիւնը կատարել, բնականապէս, եւս առաւել գոհացում է մեր սրտին։ Ուրախ եմք աւետելու նաեւ որ վարժատանս երախայրիքը եւ ընտիր աշակերտները ըլլալու պայմանաւ, այս տարուրնէ սկսեալ չորս պատանիք եւս ի վեներտիկ յուղարկեցան Միաբանութեան կողմանէ, որոց երեքն են Լուսաւորչական եւ մին Հռովմէական։ Մաղթեմք որ զարգանան նոքա յարեւմուտս, յէջ լուսոյ իմաստութեան եւ վերստին թափնեպսակ դառնան առ մեզ ի պարճանս Հայութեան եւ գիտութեան։

Չմոռնանք իմացնելու նաեւ որ վարժատանս տեսչութիւնը իւր այնքան վեհանձն անձնուրացութեան վերայ աւելցուց նաեւ մրցանականաբաշխութիւնն առատագուտ զոհողութիւնն ալ, որով, առանց նկատողութեան իսկ առնելոյ իւր նորոգ հաստատութիւնն, խրախուսեց զուսանողը ալ ոտկեցոծ գլորքերով։ Աւելորդ կը համարիմ այս մասին մանրամասն գրել։ Վրայն կ'ըսեմ թէ, հանգէսն իւր անպաճոյճ եւ առ յափոյ ոճովն աւելի խորհրդաւոր եւ աւելի վեհաշուք եղաւ զի չկայր անդ ամենեւին շացուցիչ քայլէր խաղեր պապկայական ասացուածներ նիւթական արդ ու զարդեր եւ այլն, աշակերտաց գծագրական եւ գեղագրական գեղեցիկ աշխատութիւնք միայն ի տես դրուած էին հապա մի քանի երաժշտական ոգելից հատուածներէ զկնի աւարտեցաւ հանգէսն տեսչին առ սանս ուղղեալ երկար այլ հայրական հոգեշունչ բանաստեղծեամբ որ համայն հանդիսականաց ուշն եւ ուրուշն գրաւեց, որք ուսումնասիրական վառ եռանդեամբ եկած էին խուռներամ խրախուսել զդասատուս եւ զուսանողս, սովորական կերպով ցրուեցան հանդիսականք քաղցրիկ օրուան մը յիշատակը տանելով իրենց հետ եւ ապագային համար ամուր եւ ոգեպարար յոյսեր տածելով։ Ի վերջոյ սա ալ ի ստոյգ աղբիւրէ առնելով կ'աւետեմ կրթասէր համազգեսց իբրեւ աղդ, զոր պաշտօնական կարող էք համարել, թէ Մխիթարեան վարժարանս այս յառաջիկայ բացման նոր տարեշրջանին որ տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբեր 1ի, գաւառներէն ալ գիշերօթիկ աշակերտներ պիտի ընդունի, առ այս պէտք եղած տեղեկութիւնները առնելոյ համար պէտք է գրել կամ դիմել ուղղակի հետեւեալ հասցէին, այսինքն, առ Տեսչութիւնն Մխիթարեան վարժատան ի Տրապիզոն։

8 Օգոստ. 1886, Տրապիզոն

Մնամ Ձերդ

ՄԻՀՐԱՆ ՔԻՐՈՐՃՆԱՆ

ՍԱՀԻՊ ԻՄԹԻԱԶ Վ. Ք.